

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Управління державними та муніципальними фінансами

Шифр та назва спеціальності

072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Інститут

ННІ Економіки менеджменту і міжнародного бізнесу

Освітня програма

Фінанси і банківська справа

Кафедра

Обліку і фінансів (205)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Освітня компонента вільного вибору студента професійної підготовки

Семестр

8

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Мащенко Ольга Вікторівна

Olha.Mashchenko@khpі.edu.ua

Доктор економічних наук, професор кафедри обліку і фінансів НТУ "ХПІ"

Досвід роботи – більше 20 років. Автор понад 85 наукових та навчально-методичних праць.

Курси: "Страхування та страхова справа", "Фінансові ринки", "Банківський менеджмент", "Ринок фінансових послуг", "Управління фінансовими ризиками", "Теорія міжнародних фінансів".

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Курс «Управління державними та муніципальними фінансами» спрямовано на отримання знань з основних засад управлінської діяльності у сфері державних та муніципальних фінансів; оволодіння методиками прийняття ефективних рішень щодо формування та використання фінансових ресурсів державного та місцевих бюджетів, державних фондів, державних і комунальних підприємств.

Мета та задачі дисципліни

Розширення та поглиблення теоретичних знань здобувачів вищої освіти з питань формування й функціонування державних та муніципальних фінансів і набуття практичних навичок застосування інструментарію управління фінансовими ресурсами держави та місцевого самоврядування.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль - залік.

Компетентності

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК10. Здатність працювати у команді.
- ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК12. Здатність працювати автономно.
- СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макрота мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
- СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.
- СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
- СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Результати навчання

- ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.
- ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування.)
- ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.
- ПР11. Володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності.
- ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.
- ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.
- ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.
- ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.
- ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 30 год., практичні заняття – 20 год., самостійна робота – 70 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Фінанси», «Економічна статистика», «Бюджетна система», «Податкова система», «Основи менеджменту».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій. На практичних заняттях використовується проєктний підхід до навчання, ігрові методи, акцентується увага на використанні інформаційних технологій у фінансовій сфері. Для самостійного опрацювання студентам надаються додаткові джерела інформації.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Теоретичні засади функціонування державних фінансів

Сутність і призначення державних (публічних) фінансів. Принципи і функції державних фінансів. Фінансові ресурси держави. Структура державних фінансів. Державні доходи, їх джерела і методи мобілізації. Економічна сутність і класифікація державних видатків. Роль державних фінансів у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни.

Тема 2. Бюджетна система

Економічний зміст бюджету: форма, організаційна структура та правовий характер бюджету. Функції державного бюджету, ознаки бюджетних відносин. Кейнсіанська та неокласична теорії розподілу валового внутрішнього продукту через державний бюджет.

Поняття та принципи бюджетної класифікації. Склад доходів і видатків бюджету. Поточний бюджет і бюджет розвитку. Структура бюджетної класифікації.

Періоди становлення бюджетної системи України. Бюджетний устрій. Бюджетна система. Правове та нормативне регламентування бюджетної системи. Принципи функціонування бюджетної системи України.

Зведений бюджет. Державний бюджет. Організація взаємовідносин між бюджетами. Види та форми взаємовідносин. Бюджетний процес. Стадії бюджетного процесу. Методи бюджетного планування. Особливі умови виконання бюджету.

Тема 3. Податкова система

Обов'язкові платежі: плата, податок, збір, відрахування. Функції податків. Роль податкових надходжень в структурі доходів бюджету. Порівняльна характеристика обов'язкових платежів.

Елементи обов'язкових платежів та їх роль у соціально-економічному розвитку суспільства. Класифікація податків та їх ознаки. Податкові пільги і їх роль у системі фінансового регулювання. Види податкових пільг.

Податкова система: поняття і основи побудови. Елементи податкової системи. Загальнодержавні та місцеві обов'язкові платежі.

Податкова політика, принципи реалізації податкової політики. Способи утримання обов'язкових платежів. Завдання Державної податкової служби України. Структура Державної податкової служби України. Функції Державної податкової служби України.

Тема 4. Бюджетний дефіцит

Економічний зміст та сутність бюджетного дефіциту. Вплив бюджетного дефіциту на розміщення ресурсів в національній економіці. Визначення розміру дефіциту. Класифікація бюджетного дефіциту. Фактори, що впливають на виникнення дефіциту. Методи розрахунку бюджетного дефіциту. Показники бюджетного дефіциту. Мінімальні розміри бюджетів. Фінансування бюджетного дефіциту. Основні методи фінансування бюджетного дефіциту. Основні заходи щодо зниження бюджетного дефіциту.

Тема 5. Державний кредит

Економічна сутність, призначення і роль державного кредиту. Функції державного кредиту. Суб'єкти кредитних відносин.

Державні запозичення. Облігація. Казначейські зобов'язання (векселі). Ощадна справа. Казначейські позики. Гарантовані запозичення. Міжнародний державний кредит.

Види державного кредиту.

Тема 6. Управління державним боргом

Державний борг, причини його виникнення і зростання. Дискусійні питання щодо тягаря державного боргу. Види державного боргу. Методи управління державним боргом. Показники оцінки Державного боргу. Забезпечення повернення боргу і виплати відсотків.

Тема 6. Муніципальні фінанси

Сутність муніципальних фінансів, їх необхідність, призначення і функції. Складові муніципальних фінансів. Фінансові повноваження органів місцевого самоврядування. Бюджети місцевого самоврядування. Доходи і видатків місцевих бюджетів.

Бюджетний федералізм як механізм заохочення до самодостатності та нарощування фінансово-економічного потенціалу самоврядних адміністративно-територіальних утворень. Функції бюджетного федералізму.

Тема 7. Державні цільові фонди

Завдання та принципи організації централізованих фондів фінансових ресурсів. Види, джерела формування та напрями використання державних соціальних фондів. Суб'єкти соціального страхування, їх права і обов'язки. Об'єкти соціального страхування.

Джерела формування та напрями використання коштів Пенсійного фонду України, фонду соціального страхування, фонду соціального страхування на випадок безробіття, фонду соціального захисту інвалідів. Порядок здійснення відрахувань до державних соціальних фондів. Особливості пенсійного та медичного недержавного страхування. Види, завдання, правові норми регламентування.

Тема 8. Фінанси підприємств державного сектору економіки

Економічна сутність і зміст фінансів суб'єктів господарювання. Функції фінансів суб'єктів господарювання. Внутрішні і зовнішні фінансові відносини підприємств.

Зміст, форми та види фінансових ресурсів підприємств. Внутрішні та зовнішні джерела формування фінансових ресурсів підприємств. Напрями використання фінансових ресурсів підприємства. Форми фінансування підприємств. Методи й способи формування фінансових ресурсів.

Прибуток, його зміст, цілі та функції. Економічна та бухгалтерська природа прибутку підприємств. Фактори, що впливають на прибуток підприємства. Оподаткування прибутку підприємств.

Тема 9. Система управління державними та муніципальними фінансами

Сутність управління державними та муніципальними фінансами. Складові компоненти системи управління державними та муніципальними фінансами. Принципи та методи управління державними та муніципальними фінансами.

Органи управління державними та муніципальними фінансами

Тема 10. Бюджетний менеджмент

Сутність бюджетного менеджменту. Об'єкт, суб'єкти, предмет та завдання бюджетного менеджменту. Складові бюджетного менеджменту та взаємозв'язок між ними.

Теми практичних занять

Тема 1. Теоретичні засади функціонування державних фінансів

Тема 2. Бюджетна система

Тема 3. Податкова система

Тема 4. Бюджетний дефіцит

Тема 5. Державний кредит та державний борг

Тема 6. Муніципальні фінанси.

Тема 7. Державні цільові фонди

Тема 8. Фінанси підприємств державного сектору економіки

Тема 9. Система управління державними та муніципальними фінансами

Тема 10. Бюджетний менеджмент

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання індивідуального завдання – контрольної роботи.

Студентам також рекомендуються додаткові матеріали (відео, статті) для самостійного вивчення та аналізу.

Література та навчальні матеріали

Основна література:

- 1 Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
- 2 Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
- 3 Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
- 4 Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
- 5 Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
- 6 Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

Додаткова література:

- 1 Насібова О. В. Фінанси соціального захисту населення : монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 372 с.
- 2 Стратегія розвитку фінансового сектору України. Київ : Офіційне Інтернет-представництво Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_finsector_NBU.pdf?v=7

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Підсумкова оцінка може бути виставлена як результат накопичення протягом семестру оцінок з окремих модулів у разі виконання здобувачем усіх видів поточних контрольних заходів або за результатами заліку.

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді:
- підсумкової контрольної роботи (30%);
- індивідуального завдання (20%);
- самостійної роботи (50%)

Залік: письмове завдання (20 тестових завдань різного рівня складності).

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з

викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводиться до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/> |

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олександр МАНОЙЛЕНКО

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Марина ШЕВЧЕНКО